

ΦΕΚ 4491/Β'/12.07.2023

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ, ΥΓΕΙΑΣ &
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ & ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Αρ. πρωτ: 65581

Αθήνα, 12 Ιουλίου 2023

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 29
 Ταχ. Κώδικας : 10110 ΑΘΗΝΑ
 Πληροφορίες : 2131516088, -040, -355
 Email: asfaleiaygeia@ypakp.gr

ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΘΕΜΑ: Έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα κατά τη διάρκεια του καιρικού φαινομένου – καύσωνα με την ονομασία «ΚΛΕΩΝ (CLEON)»

Έχοντας υπόψη:

- 1) Τη διάταξη της παρ.4, άρθρ.73 του Κώδικα νόμων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΚΝΥΑΕ) (ν. 3850/2010 (Α' 84).
- 2) Τις διατάξεις του άρθρου 90 του Κώδικα για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), σε συνδυασμό με την παρ. 22 του άρθρου 119 και το άρθρο 13 του ν. 4622/2019 (Α' 133).
- 3) Τις διατάξεις του π.δ. 134/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης» (Α'168), σε συνδυασμό με το π.δ. 77/2023 «Σύσταση Υπουργείου και μετονομασία Υπουργείων – Σύσταση, κατάργηση και μετονομασία Γενικών και Ειδικών Γραμματειών – Μεταφορά αρμοδιοτήτων, υπηρεσιακών μονάδων θέσεων προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων» (Α' 130).
- 4) Τις διατάξεις του π.δ. 79/2023 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (Α'131).
- 5) Την υπ' αριθμ. 52903/26.05.2023 Εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΔΑ: 6ΡΛ646ΜΤΛΚ-Ρ6Ο)
- 6) Το γεγονός ότι από τις διατάξεις της Απόφασης αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού,

Αποφασίζουμε:**Άρθρο 1**

Έκτακτα μέτρα για την αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα κατά τη διάρκεια του καιρικού φαινομένου – καύσωνα με την ονομασία « ΚΛΕΩΝ (CLEON)»

Για την αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων με σχέση εξαρτημένης εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας κατά τη **διάρκεια του**

καιρικού φαινομένου – καύσωνα με την ονομασία «ΚΛΕΩΝ (CLEON)», οι εργοδότες λαμβάνουν μέτρα προστασίας, σύμφωνα με τον ενδεικτικό και μη εξαντλητικό κατάλογο τεχνικών και οργανωτικών μέτρων του Παραρτήματος Ι της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 2

Υποχρεωτική παύση εργασιών κατά τη διάρκεια του καιρικού φαινομένου – καύσωνα με την ονομασία «ΚΛΕΩΝ (CLEON)»

α) Για εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας σε εργοδότες περιοχών της χώρας που, σύμφωνα με την εκτίμηση της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας (ΕΜΥ), ο κίνδυνος θερμικής καταπόνησης καθίσταται εξαιρετικά υψηλός σύμφωνα με:

1. την τιμή βιοκλιματικού δείκτη WBGT, όταν αυτή είναι ανώτερη του 32,2 (σύμφωνα με το Παράρτημα II) ή
2. η θερμοκρασία διαμορφώνεται σε τιμή άνω των 42°C και ταυτόχρονα η τιμή του δείκτη υγρασίας διαμορφώνεται σε τουλάχιστον 14%, ή
3. η θερμοκρασία διαμορφώνεται σε τιμή άνω των 40°C και ταυτόχρονα η τιμή του δείκτη υγρασίας διαμορφώνεται σε τουλάχιστον 20%

καθίσταται υποχρεωτική η παύση εργασιών κατά το χρονικό διάστημα 12.00' - 17.00' σε χειρωνακτικές εργασίες που εκτελούνται σε εξωτερικό χώρο, ενδεικτικά αναφερόμενες, εργασίες σε τεχνικά και οικοδομικά έργα, εργοτάξια, διανομή και μεταφορά προϊόντων και αντικειμένων με δίτροχο όχημα (delivery).

β) Ειδικά για εργασίες σε ναυπηγοεπισκευαστική ζώνη η υποχρέωση του ανωτέρω εδαφίου ισχύει για θερμοκρασία που να διαμορφώνεται σε τιμή άνω των 38°C.

γ) Σε περίπτωση μη τήρησης των υποχρεώσεων της παρούσας διάταξης επιβάλλεται από την Επιθεώρηση Εργασίας, σύμφωνα με τα άρθρα 23 και 24 του ν.3996/2011 (Α' 170), χρηματικό πρόστιμο δυο χιλιάδων ευρώ ανά εργαζόμενο της επιχείρησης.

Άρθρο 3

Παροχή εξ αποστάσεως εργασία με το σύστημα της τηλεργασίας

Για εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου και ειδικά στις περιπτώσεις έκθεσής τους σε επιβαρυντικές συνθήκες, δίδεται η δυνατότητα, εξ αποστάσεως εργασίας με το σύστημα της τηλεργασίας εφόσον είναι εφικτό από τη φύση της εργασίας τους (Παράρτημα III).

Άρθρο 4

Έκτακτα μέτρα για την οργάνωση του χρόνου εργασίας κατά την διάρκεια του καιρικού φαινομένου «ΚΛΕΩΝ (CLEON)»

Για την αντιμετώπιση του καιρικού φαινομένου που προκαλεί ο καύσωνας ΚΛΕΩΝ και για όσο διαρκεί το φαινόμενο αυτό, σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία και τις οδηγίες της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας (Ε.Μ.Υ.) και για τη διευκόλυνση των εργαζομένων κατά την τυχόν αλλαγή χρόνου προσέλευσης και αποχώρησής τους

από την εργασία, οι εργοδότες δύνανται να μην καταχωρούν εκ των προτέρων στο Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ κάθε αλλαγή της οργάνωσης του χρόνου εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Α. ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΘΕΡΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΟΝΗΣΗΣ

1. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

- Θερμομόνωση στέγης ή πλάκας.
- Βάψιμο εξωτερικά των κτιρίων με λευκό ή άλλο ανακλαστικό μονωτικό χρώμα.
- Κατασκευή σκιάστρων στις δυτικές και νότιες πλευρές των κτιρίων.
- Τοποθέτηση στις δυτικές και νότιες πλευρές αδιαφανών ή ανακλαστικών τζαμιών.
- Εγκατάσταση αεροκουρτίνας ψυχρού αέρα στα μεγάλα ανοίγματα που, λόγω αναγκών της παραγωγικής διαδικασίας, παραμένουν ανοιχτά.
- Ανοίγματα στα ψηλότερα σημεία κεκλιμένων οροφών για φυσικό αερισμό.

2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

- Μόνωση των θερμών επιφανειών που βρίσκονται μέσα στους χώρους εργασίας (σωλήνες ζεστού νερού – ατμού, λέβητες, δεξαμενές κ.α.).
- Απομόνωση των πηγών θερμότητας με θερμομονωτικά χωρίσματα και απαγωγή της θερμότητας προς τον εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο.

3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΚΛΙΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

- Επαρκής φυσικός αερισμός ή εγκατάσταση τεχνητού αερισμού κατόπιν σχετικής μελέτης – εξασφάλιση της ταχύτητας κυκλοφορίας του αέρα με μεθόδους όπως η δημιουργία φυσικών ρευμάτων, η χρήση ανεμιστήρων και η μηχανική προσαγωγή νωπού αέρα με σύγχρονη απομάκρυνση του παλαιού.
- Τοπική απαγωγή του θερμού αέρα και των ρύπων από το πλησιέστερο, προς την πηγή δημιουργίας τους, σημείο.
- Εγκατάσταση κλιματιστικών μηχανημάτων, κατόπιν σχετικής μελέτης, όπου είναι εφικτό.

Β. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΘΕΡΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΟΝΗΣΗΣ

- Οργάνωση του χρόνου εργασίας με προγραμματισμό διαλειμμάτων κατάλληλης διάρκειας για τη μείωση της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων.
- Προγραμματισμός των εργασιών που συνεπάγονται υψηλή θερμική καταπόνηση των εργαζομένων, κατά το δυνατόν, σε ώρες εκτός θερμοκρασιακών αιχμών.
- **Μείωση της απασχόλησης ή παύση εργασιών σε ιδιαίτερα επιβαρυνμένους θερμικά χώρους όπως είναι τα μηχανοστάσια, χυτήρια, υαλουργεία, κεραμοποιεία, ναυπηγικές εργασίες κ.λπ. μεταξύ των ωρών 12.00-17.00.**
- Διαμόρφωση κυλικείων, ή άλλων κατάλληλων χώρων για το χρόνο διαλείμματος. Οι χώροι αυτοί, ανάλογα με τις αντικειμενικές ανάγκες και δυνατότητες, να εξοπλίζονται με σύστημα κλιματισμού. Οι χώροι αυτοί θα επιλεγούν μετά από συνεργασία του εργοδότη και του Τεχνικού Ασφάλειας,

Ιατρού Εργασίας και μελών ΕΥΑΕ και όπου δεν υπάρχουν των εκπροσώπων των εργαζομένων.

- Παροχή πόσιμου δροσερού νερού σε θερμοκρασία 10 -15 °C.

Γ. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΑΙΘΡΙΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Τα μέτρα που μπορεί να ληφθούν για να αντιμετωπιστεί τυχόν θερμική καταπόνηση των εργαζομένων περιλαμβάνουν:

- Χορήγηση και χρήση κατάλληλου καλύμματος κεφαλής όπου δεν προβλέπεται χρήση κράνους προστασίας, καθώς και προστατευτικών μέσων δέρματος.
- Διαμόρφωση / επιλογή σκιερών μέρους για διαλείμματα.
- Διαμόρφωση / επιλογή σκιερών μέρους ή κατασκευή κατάλληλων στεγάστρων για την εκτέλεση των εργασιών, όπου αυτό είναι δυνατόν.
- Προγραμματισμός των εργασιών έτσι ώστε οι πλέον επιβαρυνόμενες (π.χ. εργασίες ασφαλτόστρωσης) να γίνονται τις ώρες που οι θερμοκρασίες είναι χαμηλότερες.
- **Μείωση της απασχόλησης ή/και παύση εργασιών κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ των ωρών 12.00-17.00.**
- Χορήγηση πόσιμου δροσερού νερού (10-15 °C).

Δ. ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Πέραν της συσσώρευσης θερμότητας από την άμεση ηλιακή ακτινοβολία υπό συνθήκες καύσωνα – για την αντιμετώπιση της οποίας προβλέπεται η χρήση καλυμμάτων κεφαλής και αυχένα και άλλων προστατευτικών μέσων του δέρματος, π.χ. αντηλιακών κρεμών – οι υψηλές θερμοκρασίες περιβάλλοντος κατά το θέρος αποτελούν πρόσθετο επιβαρυντικό παράγοντα για τους εργαζόμενους που εκτίθενται ήδη σε ακτινοβολούμενη θερμότητα λόγω της παραγωγικής διαδικασίας (π.χ. σε εγκαταστάσεις χυτηρίων και μεταλλουργίες). Για τις περιπτώσεις τέτοιων δυσμενών συνθηκών στους χώρους εργασίας διατίθενται, ούτως ή άλλως, μια σειρά από μέσα ατομικής προστασίας μερών ή ολόκληρου του σώματος (π.χ. σκούρα γυαλιά προστασίας των οφθαλμών σε κλιβάνους βιομηχανικών τροφίμων, ασπίδες προστασίας του προσώπου, ολόσωμες θερμομονωτικές στολές κ.ά.), τα οποία ο εργοδότης οφείλει να χορηγεί στους εργαζόμενους αφού πρώτα λάβει υπόψη του την έγγραφη γνώμη του Τεχνικού Ασφαλείας και του Ιατρού Εργασίας (αν προβλέπεται) και αξιολογήσει κατά πόσον ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εργασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Δείκτης WBGT

Ο δείκτης ΘΥΒΜΑΣ εκτιμά τη θερμική καταπόνηση που δέχεται ένας άνθρωπος, η οποία είναι συνάρτηση των παραμέτρων του περιβάλλοντος και της θερμότητας που παράγεται εντός του σώματος από τη μεταβολική δραστηριότητα. Ειδικότερα, συνδυάζει τις βασικές παραμέτρους του τοπικού μικροκλίματος με προσωπικές παραμέτρους του (υγιούς) εργαζόμενου: (α) το ρυθμό μεταβολισμού του, που εκφράζει τη μυϊκή ενέργεια που καταναλώνει σε μια δραστηριότητα (με κατηγοριοποίηση σε χαμηλό, μέτριο, υψηλό, πολύ υψηλό δείκτη μεταβολισμού), (β) το βαθμό εγκλιματισμού του, το αν δηλαδή έχει επιτευχθεί η σταδιακή προσαρμογή των φυσιολογικών του λειτουργιών και κατά συνέπεια η αύξηση της αντοχής του στην εργασία σε θερμό περιβάλλον ή όχι (με κατηγοριοποίηση σε εγκλιματισμένο και μη-εγκλιματισμένο εργαζόμενο), (γ) τη χρονική διάρκεια έκθεσής του στο θερμό περιβάλλον και (δ) το είδος της ενδυμασίας του (με μέγεθος αναφοράς το δείκτη θερμικής μόνωσης (clo).)

Ο δείκτης ΘΥΒΜΑΣ εξαρτάται και διαμορφώνεται άμεσα από τη θερμοκρασία, την υγρασία, την ταχύτητα του ανέμου, τη νέφωση, την ηλιακή ακτινοβολία.

Πρόβλεψη του δείκτη ΘΥΒΜΑΣ για εξωτερικούς χώρους παρέχεται από την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία (ΕΜΥ), σύμφωνα με το μοντέλο που διαμορφώθηκε από τη Διεύθυνση Υγείας και Ασφάλισης στην Εργασία της Γενικής Διεύθυνσης Εργασίας, της Γενικής Γραμματείας Εργασιακών Σχέσεων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και την ΕΜΥ :

ΧΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ WBGT

Ρίσκο για θερμική καταπόνηση	Βαθμοί WBGT (°C)	
	Ελάχιστο	Μέγιστο
Χαμηλό	<26.6	26.6
Μέτριο	26.7	29.4
Υψηλό	29.5	31.1
Πολύ υψηλό	31.2	32.2
Εξαιρετικά υψηλό	32.3	> 32.3

Σημείωση: Η κλίμακα βασίζεται σε οδηγίες από τον Οργανισμό για την Εργασιακή Ασφάλεια και την Υγεία (OSHA).

Πηγή: National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA, <https://www.weather.gov/arx/wbgt4>).

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΠΟΥ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ ΥΨΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Οι παράγοντες κινδύνου για εκδήλωση ασθενειών/βλαβών που σχετίζονται με τη θερμότητα λόγω έκθεσης στο χώρο εργασίας περιλαμβάνουν:

- 1) Έλλειψη εγκλιματισμού στις αυξημένες θερμοκρασίες.
- 2) Μέτριο ή χαμηλό επίπεδο φυσικής κατάστασης.
- 3) Αφυδάτωση.
- 4) Ηλικία >60 έτη.
- 5) Υψηλό δείκτη μάζας σώματος (>30).
- 6) Συγκεκριμένα υποκείμενα νοσήματα.
- 7) Λήψη ορισμένων ουσιών και φαρμάκων.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει ατομικούς, περιβαλλοντικούς και φαρμακευτικούς παράγοντες καθώς και παθολογικές καταστάσεις που προδιαθέτουν σε εκδηλώσεις/βλάβες που σχετίζονται με τη θερμική έκθεση στο χώρο εργασίας. Πρόκειται για έναν **ενδεικτικό, μη εξαντλητικό κατάλογο των εργαζομένων που εντάσσονται στις ομάδες υψηλού κινδύνου, όσον αφορά την απασχόληση σε εργασίες ή χώρους εργασίας με αυξημένο κίνδυνο θερμικής καταπόνησης, ιδιαίτερα σε περιόδους καύσωνα, λόγω της μειωμένης θερμορυθμιστικής ικανότητας του οργανισμού τους**. Είναι ζωτικής σημασίας να τονιστεί ωστόσο ότι αυτές οι βλάβες μπορούν να εμφανιστούν ακόμη και σε άτομα χαμηλού κινδύνου που εφαρμόζουν ορθές διαδικασίες μετριασμού της έκθεσης στη θερμότητα. Για παράδειγμα, οι διαδοχικές ημέρες εργασίας σε συνθήκες αυξημένης θερμοκρασίας μπορεί να μειώσουν την ικανότητα αποβολής θερμότητας, ακόμη και σε εγκλιματισμένους εργαζόμενους, θέτοντάς τους έτσι σε μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης ασθενειών ή καταστάσεων που σχετίζονται με τη θερμότητα.

Πίνακας 1. Παράγοντες που προδιαθέτουν σε θερμικές ασθένειες/βλάβες λόγω παρατεταμένης εργασιακής έκθεσης.			
Ατομικοί παράγοντες	Παράγοντες περιβάλλοντος	Παράγοντες υγείας	Φάρμακα και ουσίες
▪ Έλλειψη εγκλιματισμού ▪ Μέτριο ή χαμηλό επίπεδο φυσικής κατάστασης ▪ Υψηλός δείκτης μάζας σώματος* (άνω του 30) ▪ Αφυδάτωση ▪ Ηλικία >60 έτη ▪ Εγκυμοσύνη, γαλουχία	▪ Υψηλή θερμοκρασία αέρα ▪ Υψηλή υγρασία ▪ Εντατική σωματική εργασία / άσκηση ▪ Μειωμένη ταχύτητα αέρα ▪ Βαριά / μη διαπερατά ρούχα και προστατευτικός εξοπλισμός εργασίας	▪ Καρδιαγγειακές παθήσεις, διαταραχές αρτηριακής πίεσης ▪ Χρόνιες αναπνευστικές παθήσεις ▪ Σακχαρώδης διαβήτης ▪ Νεφροπάθειες ▪ Χρόνιες ηπατοπάθειες ▪ Νοσήματα του κεντρικού νευρικού συστήματος-ψυχικά νοσήματα ▪ Αιμοσφαιρινοπάθειες (δρεπανοκυτταρική αναιμία)	▪ Καρδιολογικά και αντιϋπερτασικά φάρμακα: (διουρητικά, νιτρώδη αγγειοδιασταλτικά και αναστολείς διαύλων ιόντων Ca⁺⁺, Β-αναστολείς) ▪ Ορμόνες (συμπεριλαμβανομένης της ινσουλίνης) ▪ Αντιδιαβητικά δισκία ▪ Αντιεπιληπτικά, αντιψυχωσικά και νευροληπτικά φάρμακα, τρικυκλικά αντικαταθλιπτικά ▪ Αντιισταμινικά

		▪ Οξεία νόσος, όπως λοίμωξη με πυρετό ή γαστρεντερίτιδα	▪ Αντιχολινεργικές ουσίες ▪ Εργογονικά διεγερτικά ▪ Αλκοόλ
--	--	---	--

*ΔΜΣ=βάρος/ύψος² (Kg/m²)

Ο
ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ